

OSNOVNA ŠOLA KARLA DESTOVNIKA-KAJUHA ŠOŠTANJ

Koroška cesta 7

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ SAŠA REGIJE

RAZISKOVALNA NALOGA

KAKO OSNOVNOŠOLCI POZNAMO E-KNJIGE?

Tematsko področje: SOCIOLOGIJA

Avtorici:

Eva Požgane, 8. razred

Patricija Goličnik, 8. razred

Mentorica:

mag. Barbara Turinek

Velenje, 2024

Goličnik P., Požgane E., Kako osnovnošolci poznamo e-knjige?
Raziskovalna naloga, OŠ Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj, 2024

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Osnovni šoli Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj.

Mentorica: mag. Barbara Turinek

Datum predstavitve: marec 2024

Goličnik P., Požgane E., Kako osnovnošolci poznamo e-knjige?
Raziskovalna naloga, OŠ Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj, 2024

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD Osnovna šola Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj, šolsko leto 2023/24

KG branje, knjige, e-knjige, sBiblos, izposoja

AV Goličnik, P., Požgane, E.

SA TURINEK, Barbara

KZ 3325 Šoštanj, SLO, Koroška cesta 7

ZA Osnovna šola Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj

LI 2024

IN KAKO OSNOVNOŠOLCI POZNAMO E-KNJIGE?

TD Raziskovalna naloga

OP VII, 32 str., 22 graf., 2 pril., 8 vir.

IJ SL

II sl / en

AI Zelo radi bereva, zato sva se, ko nam je knjižničarka predstavila e-knjige, seveda odločili, da prebereva tudi e-knjigo. A videti je lažje, kot storiti. Kljub veliki želji, da bi prebrali e-knjigo, se je pred nama postavilo vrsto ovir, kot so vpis v sBiblos, nalaganje programa Adobe Digital Editions in še bi lahko naštevali. Zanimalo naju je, kako je to uspelo najinim vrstnikom. Ali so že prebrali e-knjigo? Ali je to naša prihodnost? Zato sva izvedli anketo med osnovnošolci v Šaleški dolini ter opravili intervju s knjižničarko v mestni knjižnici. Ugotovili sva, da najini vrstniki vedo, kaj je e-knjiga, a jo je prebralo le 21 % anketiranih, manj fantov kot deklet. Od teh polovici branje e-knjige ni bilo všeč. Le 5 % anketiranim je e-knjiga ljubša od knjige v tiskani obliki. Glede na to, da mladi ne berejo radi, pa so kar dobro informirani, kje si lahko izposodijo e-knjige. Anketirani niso naklonjeni branju e-knjig za domače branje ali bralno značko in so proti temu, da bi prenehali izdajati knjige v tiskani obliki. Kljub temu da izposoja e-knjig zelo narašča, pa še vedno predstavlja v Sloveniji le 2 % vseh izposoj. Pričakovali bi, da bo v dobi moderne tehnologije e-knjiga bolj priljubljena, vendar temu ni tako, saj je le 15 % anketiranih prepričanih, da bodo v prihodnosti brali e-knjige, in le 31 % vprašanih ocenjuje, da so e-knjige naša prihodnost.

Goličnik P., Požgane E., Kako osnovnošolci poznamo e-knjige?
Raziskovalna naloga, OŠ Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj, 2024

KEY WORDS DOCUMENTATION

ND Osnovna šola Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj, 2023/24

CX reading, books, e-books, sBiblos, borrowing

AU Goličnik, P., Požgane, E.

AA TURINEK, Barbara

PP 3325 Šoštanj, SLO, Koroška cesta 7

PB Osnovna šola Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj

PY 2024

TI HOW DO ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS KNOW E-BOOKS?

DT RESEARCH WORK

NO VII., 32 p., 22 graf, 2 ann., 8 ref.

LA SL

AL sl / en

AB We love reading very much, so when our librarian introduced e-books to us, we naturally decided to read an e-book as well. But it seemed easier said than done. Despite our strong desire to read an e-book, we encountered a series of obstacles, such as signing up for Sbiblos, downloading the AdobeDigital Editions program, and the list goes on. We were curious about how our peers managed it. Have they already read an e-book? Is this our future? So, we conducted a survey among elementary school students in the Šaleška Valley and interviewed the librarian at the city library. We found that our peers know what an e-book is, but only 21% of the respondents have read one, with fewer boys than girls. Half of those who did read an e-book didn't enjoy it. Only 5% of the respondents prefer e-books to printed books. Despite young people not being keen on reading, they are fairly well informed about where they can borrow e-books. Respondents are not inclined to read e-books for leisure reading or for reading badges and are against stopping the publishing of printed books. Despite the fact that e-book borrowing is increasing significantly, it still represents only 2% of all books borrowed in Slovenia. We would expect that in the age of modern technology, e-books would be more popular, but this is not the case, as only 15% of the respondents are convinced that they will be reading e-books in the future, and only 31% believe that e-books are our future.

KAZALO

1	Uvod	1
2	Pregled objav	2
2.1	Kaj je e-knjiga?	2
2.2	Značilnosti e-knjige.	2
2.3	Zgodovina e-knjige in e-bralnika	2
2.4	Prednosti e-knjig	3
2.4.1	Prijaznejše do okolja	4
2.4.2	Hranjenje e-knjig	4
2.4.3	Prenosljivost in priročnost	4
2.4.4	Prilagodljivost pisave in osvetlitev	4
2.4.5	Funkcije iskanja in slovarja	5
2.4.6	Dostopnost informacij	5
2.4.7	Multimedijske vsebine	5
2.5	Slabosti e-knjig	5
2.5.1	Zdravje	5
2.5.2	Bleščanje zaslona in obremenitev oči	6
2.5.3	Piratstvo	6
2.5.4	Doživetje s knjigo	6
2.5.5	Cene e-knjig	7
2.5.6	Jezik	7
2.5.7	Težave z e-bralniki	7
2.5.8	Baterija	8
2.5.9	Morebitne motnje	8
2.6	Kaj je Biblos in kako deluje?	8
2.6.1	sBiblos	8
2.7	Kaj potrebujemo za branje e-knjige?	9
2.8	E-knjige in njihova uporaba	10
3.	Metodologija	11
4.	Rezultati in diskusija	12
4.1	Spol	12
4.2	Razred anketiranih	12
4.3	Katero šolo obiskuješ?	13

4.4 Ali anketirani radi berejo?	14
4.5 Ali anketirani vedo, kaj je e-knjiga?	15
4.6 Ali so anketirani že prebrali e-knjigo?.....	16
4.7 Razlogi, zakaj anketirani še niso prebrali e-knjige	17
4.8 Ali bi prebrali e-knjigo, če bi imeli možnost?	18
4.9 Kakšno mnenje imajo anketirani o prebrani e-knjigi?.....	19
4.10 Če je anketirani prebral knjigi v obeh oblikah, katera mu je ljubša?.....	19
4.11 Ali si prebral/-a e-knjigo po lastni izbiri?	21
4.12 Ali anketirani vedo, kje si lahko izposodijo e-knjige?.....	21
4.13 Kako se anketirani strinjajo s posameznimi trditvami	22
4.14 Kje so anketiranci izvedeli za e-knjigo?	23
4.15 Kakšno je mnenje anketiranca o ceni e-knjig?	24
4.16 Ali si je anketiranec že kdaj izposodil ali kupil e-knjigo?.....	24
4.17 Ali so e-knjige prednost ali slabost?	25
4.18 Ali bodo anketiranci v prihodnje brali e-knjige?	26
4.19 Ali anketiranci mislijo, da so e-knjige naša prihodnost?	27
5. Zaključek	29
6. Povzetek	30
7. Summery.....	31
8. Viri.....	32

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol anketiranih	12
Graf 2: Razred anketiranih	13
Graf 3: Katero šolo obiskuješ?	13
Graf 4: Ali anketirani radi berejo?.....	14
Graf 5: Ali anketirani radi berejo glede na spol	14
Graf 6: Ali anketirani vedo, kaj je e-knjiga?	15
Graf 7: Ali anketirani vedo, kaj je e-knjiga glede na spol.....	15
Graf 8: Ali so anketirani že prebrali e-knjigo?	16
Graf 9: Branje e-knjige glede na spol	17
Graf 10: Zakaj niste prebrali e-knjige?.....	18
Graf 11: Ali bi prebral/-a e-knjigo, če bi imel/-a možnost?	18

Goličnik P., Požgane E., Kako osnovnošolci poznamo e-knjige?
Raziskovalna naloga, OŠ Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj, 2024

Graf 12: Katera knjiga ti je ljubša: tiskana ali v e-obliki?.....	20
Graf 13: Katero knjigo imajo anketirani raje glede na spol	20
Graf 14: Ali si prebral/-a e-knjigo po lastni izbiri?	21
Graf 15: Ali veš, kje si lahko izposodiš e-knjigo?.....	22
Graf 16: Kako se anketirani strinjajo s posameznimi trditvami	23
Graf 17: Kje si izvedel/-a za e-knjigo?.....	23
Graf 18: Kakšno je mnenje anketiranca o ceni e-knjig?.....	24
Graf 19: Ali si že kdaj kupil/-a ali si izposodil/-a e-knjigo?	25
Graf 20: Ali so e-knjige prednost ali slabost?	26
Graf 21: Ali boš v prihodnje bral/-a e-knjige?	26
Graf 22: Ali so e-knjige naša prihodnost?	27

1 Uvod

Zelo radi bereva knjige v tiskani obliki. V sedmem razredu nam je knjižničarka predstavila, kaj so e-knjige in kako uporabljati sBiblos. Zanimati naju je začelo, kaj e-knjiga sploh je, in zato sva jo poskusili prebrati. Pri tem sva imeli veliko težav. Zataknilo se je že pri vpisu v sBiblos, nato pri nalaganju ter avtorizaciji programa Adobe digital editions. Ugotovili sva, da nama to »ne gre dobro od rok«. Nato sva se vprašali, ali je to uspelo najinim vrstnikom. Ali so si sploh že poskušali izposoditi e-knjigo? So jo prebrali? Kako jim je bila všeč? Ali mislijo, da so e-knjige naša prihodnost? Ali e-knjige bolj pritegnejo najstnike kot knjige v tiskani obliki, ker se berejo na sodobnih tehničnih napravah, ki so mladim blizu?

Odločili sva se narediti raziskovalno nalogo in dobiti odgovore na najina vprašanja. Najprej sva pregledali literaturo o tem, kaj so e-knjige, kaj so njihove prednosti in slabosti, kdaj so nastale, kako jih uporabljamo ... Naredili sva tudi anketo, da bi ugotovili, kako e-knjige poznajo najini vrstniki, ali jih berejo in predvsem ali so jim všeč in ali ocenjujejo, da so e-knjige naša prihodnost. Zanimalo naju je tudi mnenje knjižničarjev o e-knjigah, zato sva pripravili intervju s knjižničarko gospo Andrejo Stvarnik.

Zastavili sva si naslednje hipoteze:

1. Učenci vedo, kaj so e-knjige.
2. Večina učencev še ni prebrala e-knjige, vendar jo je prebralo več deklet kot fantov.
3. Tisti učenci, ki so prebrali e-knjigo, rajši berejo knjige v tiskani obliki.
4. Učenci so za e-knjigo izvedeli v šoli.
5. Učenci mislijo, da so e-knjige naša prihodnost.

2 Pregled objav

2.1 Kaj je e-knjiga?

E-knjiga je elektronska oblika knjige. V širšem pomenu je e-knjiga vsaka digitalna publikacija, ki jo je moč brati na elektronskih napravah (čitalnik, tablica, računalnik, telefon ...). V ožjem pomenu pa za e-knjigo šteje samo elektronska publikacija v posebnem formatu, namenjenem branju na digitalnih napravah (Jamnik, 2020).

2.2 Značilnosti e-knjige

Za e-knjige je značilno naslednje:

- Bere se na elektronskih napravah.
- Uporabnik jo lahko samo bere, ne da bi lahko posegal v besedilo. S tem je zaščiteno avtorstvo knjige.
- Nima fiksnega preloma (kot PDF ali knjiga v tiskani obliki), pač pa besedilo preprosto teče.
- Popolnoma se prilagodi zaslonu naprave, zaradi česar je besedilo berljivo ne glede na to, na kako majhnem zaslonu beremo.
- Vgrajene ima hiperpovezave, ki omogočajo enostavno navigacijo med poglavji.
- Vsebuje metapodatke o knjigi, ki jih vnese producent (Jamnik, 2020).

2.3 Zgodovina e-knjige in e-bralnika

Leta 1930 se je vsestranskemu piscu Bobu Brownu ob prihodu prvih zvočnih filmov porodila zamisel o elektronskih knjigah in njihovem prenosu na čitalnike. O svojem izumu je napisal knjigo z naslovom *The Readies*, v kateri je dokazoval prednosti čitalnika.

Leta 1949 je španska učiteljica Angela Ruiz Robles izumila prvi prototip čitalnika, ki sicer ni bil elektronski, a je bil že zelo avtomatiziran. Z njim je želela olajšati učencem prenašanje težkih knjig. Napravo je poimenovala »mehanična enciklopedija«.

Leta 1971 je Michael S. Hart zasnoval digitalno knjižnico brezplačnih e-knjig, ki jo je poimenoval Projekt Gutenberg. Digitaliziral je Deklaracijo neodvisnosti ZDA in tako

ustvaril prvo elektronsko knjigo. Projekt Gutenberg je danes ena največjih zbirk brezplačnih e-knjig v angleščini.

Leta 1997 je podjetje E Ink Corporation razvilo tehnologijo t. i. zaslona e-ink v imitaciji papirja, brez sevanja. Leto kasneje je na tržišče lansiralo prvi komercialni čitalnik, imenovan Rocket Ebook, konkurenčno podjetje pa še čitalnik Softbook.

Leto 2007 je prelomno leto, ko je Amazon začel prodajati čitalnik Kindle. Pozneje so svoje čitalnike uvedle tudi druge korporacije. Barnes & Noble je predstavil svoj čitalnik Nook leta 2009, čitalnik Kobo pa je na tržišče 2010 poslalo kanadsko podjetje Kobo.

Leta 2010 je Apple v napravo iPad vključil aplikacijo iBooks, ki jo poznamo pod imenom Apple Books, in zagnal spletno trgovino iBookstore, ki se je preimenovala v AppleStore. Google je odprl e-knjigarno GoogleBooks (Kalc, 2023).

1. julija 2013 so v Sloveniji prvič zagnali platformo Biblos, kjer lahko uporabniki kupujejo ali si izposojajo e-knjige 24 ur na dan vse dni v letu. Do konca leta 2023 je bilo vključenih 40.000 uporabnikov. Izposoja e-knjig je omogočena vsem članom slovenskih knjižnic, ki so v sistemu (58 splošnih in 4 specializirane). 1. 12. 2023 je platforma ponujala 7446 naslovov e-knjig (RTV, 2023).

2.4 Prednosti e-knjig

E-bralniki in s tem e-knjige tiskanih knjig verjetno ne bodo nikoli zamenjali, brez dvoma pa njihova priljubljenost iz leta v leto narašča. Prav zaradi tega je pomembno, da se zavedamo prednosti in slabosti, ki jih prinašajo e-knjige in e-bralniki (Kastelic, 2023).

Poglavitne prednosti uporabe e-knjig so zagotovo udobje, dostopnost in odsotnost časovnih ter geografskih omejitev uporabnika. Nakup ali izposoja e-knjig poteka hitro in enostavno. Od branja nas loči le nekaj klikov v spletni trgovini (Kalc, 2023).

2.4.1 Prijaznejše do okolja

Glavna prednost e-knjig je dejstvo, da gre za okolju prijaznejšo obliko branja. Da bi izdali na tone knjig, ni potrebno posekati na tone dreves. Posledično pa je tudi shranjevanje knjig veliko lažje. S sabo lahko naenkrat nesemo 1000 knjig, pa je celotna teža enaka zgolj teži naprave, na kateri beremo. Prav tako e-knjiga zdrži veliko več kot pa navadna knjiga, ki jo lahko (neroden) bralec polije, zmečka ali uniči na tisoč in en način (Ever, 2015).

E-knjige prispevajo k okoljski trajnosti z zmanjšanjem povpraševanja po proizvodnji papirja in transportu fizičnih knjig. Pri elektronski distribuciji ni potrebe po tiskanju, pakiranju ali pošiljanju fizičnih kopij, kar znatno zmanjša ogljični odtis, povezan s tradicionalnim založništvom. Izbira e-knjig namesto papirnatih lahko pomaga zmanjšati krčenje gozdov in prihraniti naravne vire (Kastelic, 2023).

2.4.2 Hranjenje e-knjig

E-knjige je lažje shraniti, saj lahko naenkrat shranimo večjo količino elektronskih knjižnih vsebin, kar je pri knjigah v fizični obliki nemogoče. S tem si ustvarimo lastno virtualno knjižnico brez zidov (Kalc, 2023).

2.4.3 Prenosljivost in priročnost

E-bralniki so zasnovani tako, da so lahki in kompaktni, zato jih je enostavno prenašati. Ne glede na to, ali potuješ, se voziš ali samo sproščaš, ti e-bralnik omogoča dostop do ogromne knjižnice knjig, ne da bi moral nositi težke fizične kopije. Ta priročnost je še posebej koristna za navdušene bralce, ki uživajo, ko imajo na dosegu roke več knjig (Kastelic, 2023).

2.4.4 Prilagodljivost pisave in osvetlitev

Ena od pomembnih prednosti e-bralnikov je možnost prilagajanja bralne izkušnje. Uporabniki lahko prilagodijo velikost pisave svojim željam, kar olajša delo ljudem z okvarami vida ali tistim, ki imajo preprosto raje večje besedilo. Poleg tega številni e-bralniki ponujajo nastavljivo sprednjo osvetlitev ali osvetlitev od zadaj, kar omogoča

udobno branje v različnih svetlobnih pogojih, vključno s slabo svetlobo ali neposredno sončno svetlobo (Kastelic, 2023).

E-knjige so veliko bolj fleksibilne in prilagodljive kot pa tiskane knjige. Vsaka elektronska naprava namreč omogoča, da zamenjamo tip pisave, velikost pisave, razmik med vrsticami, prazen prostor okoli besedila, tako da lahko vsak bralec izkušnjo prilagodi sebi. Tako zaradi užitka in udobja kot tudi zaradi težav z vidom (Ever, 2015).

2.4.5 Funkcije iskanja in slovarja

E-bralniki ponujajo priročne funkcije, kot je vgrajena funkcija iskanja, ki olajša iskanje določenih odlomkov, ključnih besed ali citatov v knjigi. To je še posebej koristno pri raziskovanju ali sklicevanju na informacije. Poleg tega številni e-bralniki ponujajo integrirane slovarje, ki uporabnikom omogočajo takojšen dostop do definicij besed z dotikom na besedo, kar lahko izboljša besedni zaklad in razumevanje (Kastelic, 2023).

Med branjem e-knjig lahko enostavno shranite svoje priljubljene citate, ne da bi jih prepisovali v zvezek ali na računalnik. Veliko bralnikov pa ima že naložene slovarje, kar olajša iskanje definicije besede, ki je bralec morda ne razume (Ever, 2015).

2.4.6 Dostopnost informacij

Velika prednost je tudi dostopnost informacij in lažje iskanje le-teh. Če nas zanimajo knjige o vampirjih, jih bomo veliko lažje našli v digitalni zbirki podatkov kot pa s pregledovanjem celotne sekcije v knjižnici (Ever, 2015).

2.4.7 Multimedijske vsebine

E-knjige lahko poleg besedila in slik vsebujejo še druge multimedijske elemente, kot sta zvok in video. Tega se avtorji sicer ne poslužujejo, vendar sta to dva elementa prihodnosti, ki se bosta zagotovo še bolj uveljavila (Kastelic, 2023).

2.5 Slabosti e-knjig

2.5.1 Zdravje

Čeprav je res, da je e-knjiga veliko bolj fleksibilna kot navadna knjiga, saj si lahko prilagodimo pisavo, pa veliko ljudi še vedno bere na LCD-zaslonih. S tem trpijo oči,

poslabša se dioptrija, pojavijo se lahko tudi glavoboli, prej pade koncentracija in podobno (Ever, 2015).

2.5.2 Bleščanje zaslona in obremenitev oči

E-bralniki uporabljajo osvetljene zaslone, podobno kot tablice in pametni telefoni, ki lahko oddajajo modro svetlobo in prispevajo k obremenitvi oči in nelagodju zlasti med dolgotrajnimi branji. Čeprav nekateri e-bralniki uporabljajo tehnologijo e-ink, ki je lažja za oči, morda še vedno nimajo enake ravni udobja kot branje iz papirnate knjige (Kastelic, 2023).

2.5.3 Piratstvo

Piratstvo je največji sovražnik e-knjig, čeprav se ne vrti samo okoli le-teh. Tudi prave knjige se lahko fotokopirajo in prenašajo, ne da bi jih kupili, a se to vseeno dogaja v manjši meri kot pa z e-knjigami. Le-te je prav enostavno prenesti iz "online" sveta in jih dobiti "brezplačno". S tem so na škodi predvsem avtorji in založniki, medtem ko si bralci vseeno želijo brezplačnih knjig. Dodatna slabost, povezana s piratstvom, je tudi naslednje dejstvo: če knjigo kupimo legalno, jo je izjemno težko posoditi prijatelju, ne da bi dobili oznako pirat. Tudi kot darilo težko podarite e-knjigo, zadovoljiti se morate z darilnimi boni e-knjigarne (Ever, 2015).

Pri nakupu e-knjig za e-bralnik se uporabniki pogosto soočajo z omejitvami upravljanja digitalnih pravic. Te lahko omejijo zmožnost skupne rabe, prenosa ali varnostnega kopiranja e-knjig. Uporabniki se lahko počutijo zaprte v določeno platformo ali ekosistem, kar vzbuja pomisleke glede lastniških pravic in dolgoročnega dostopa do njihove kupljene vsebine (Kastelic, 2023).

2.5.4 Doživetje s knjigo

Nekateri bralci uživajo v otipljivi izkušnji držanja in listanja fizičnih knjig. Tekstura, teža in vonj knjig lahko ustvarijo bolj poglobljeno in sentimentalno bralno izkušnjo, ki je e-bralniki ne morejo ponoviti. Odsotnost fizičnih knjig lahko pri nekaterih posameznikih povzroči zmanjšano čustveno povezanost (Kastelic, 2023).

Veliko ljudi ima še vedno raje stik s pravo knjigo. Le-tem hladne naprave, kot so bralnik, tablica ali računalnik, zagotovo ne ustrezajo. Tudi domača knjižnica ima nek svoj čar, ki pa ga z e-knjigami ni mogoče doseči (Ever, 2015).

2.5.5 Cene e-knjig

Cena izdaje e-knjige bi v praksi morala biti manjša, saj ne vključuje tiska in poštnine, v Sloveniji pa temu žal ni tako. Razlog leži v dražjih avtorskih pravicah in višjem davku. Ena boljših fantazijskih knjig Hči dima in kosti ima kot žepnica na Emka.si enako ceno kot e-knjiga na e-Emka.si. V tujini so cene e-knjig od 50 % do 60 % nižje kot cene tiskanih knjig. Prav tako je nakupovanje e-knjig zelo enostavno. Klik, klik, klik in že je zapravljen celoten mesečni proračun, namenjen knjigam :) (Ever, 2015).

V Sloveniji imamo to težavo, da si slovenski avtorji e-knjig, ne morejo privoščiti takšnih in drugačnih popustov, darilc in marketinških akcij. V tujini gre to veliko lažje in če beremo knjige v angleščini, lahko do brezplačne knjige pridemo tudi na tak način (Ever, 2015).

2.5.6 Jezik

Slabost e-knjig leži tudi v omejitvi jezika. Veliko bralcev bere le v svojem maternem jeziku in ker je Slovenija majhna država, kjer imamo težave že samo s prevodi aktualnih uspešnic in čakanjem na njih, je tudi e-knjig v slovenščini zelo malo. Prav zaradi jezika pa največje prednosti e-knjig postanejo nične (Ever, 2015).

2.5.7 Težave z e-bralniki

E-bralniki se za delovanje zanašajo na elektronske komponente in baterijsko napajanje. Če se baterija izprazni, naprava ne deluje pravilno ali pride do tehnične težave, bralci morda ne bodo mogli dostopati do svojih e-knjig, dokler težava ni odpravljena ali se baterija napolni. Poleg tega se lahko uporabniki v primeru okvare ali zastarelosti naprave soočijo s težavami pri prenosu svojih e-knjig na novo napravo ali platformo (Kastelic, 2023).

2.5.8 Baterija

Ena izmed slabosti tehnologije je polnjenje (in predvsem prehitro praznjenje) baterij. To je predvsem slabost branja na tablicah ali računalnikih, bralniki z e-črnilom pa to težavo rešujejo precej dobro (Ever, 2015).

2.5.9 Morebitne motnje

E-bralniki so pogosto opremljeni z internetno povezavo ali drugimi funkcijami, kot so zmožnosti zapisovanja, aplikacije ali brskanje po spletu. Čeprav so te dodatne funkcije koristne, lahko povzročijo tudi motnje med branjem. Obvestila, sporočila ali skušnjava po brskanju po spletu lahko motijo osredotočenost in zmanjšajo izkušnjo branja (Kastelic, 2023).

2.6 Kaj je Biblos in kako deluje?

Biblos je prva slovenska e-Knjižnica in e-Knjigarna. Portal BIBLOS najdete na spletni strani www.biblos.si, kjer so na ogled vse e-knjige, ki so na voljo. Knjigo lahko kupite ali si jo izposodite.

Za izposojlo morate biti prijavljeni v splošno knjižnico, kjer si uredite uporabniško ime in geslo. Potem s temi podatki dostopate do portala Biblos, kjer si izberite knjigo, ki bi jo radi prebrali, ter jo izposodite. Nato si morate prenesti program Adobe Digital Editions, na katerem boste lahko brali (Biblos, 2024).

2.6.1 sBiblos

Preteklo šolsko leto (2022/23) je začel v slovenskih šolah potekati pilotni projekt uvajanja e-knjig v šolske knjižnice z brezplačno uporabo platforme sBiblos. Platforma sBiblos je povezana s sistemom COBISS, ki ga upravlja IZUM. Namen projekta je bil pospešitev izposoje e-knjig za domače branje v šolskih knjižnicah. V projekt je vključena tudi naša šola, zato smo se seznanili tako s COBISS kot tudi s sBiblosom. Uredili smo si gesla in dostop do platforme, računalničarka pa nam je pokazala, kako naložiti na svoje naprave, kjer bomo brali e-knjige, program Adobe Digital Editions.

2.7 Kaj potrebujemo za branje e-knjige?

E-knjige v ožjem pomenu lahko beremo praktično na vseh elektronskih napravah (npr. pametnih telefonih, tablicah, računalnikih), če le imamo nameščeno ustrezno aplikacijo. Najboljšo uporabniško izkušnjo seveda omogočajo čitalniki (Jamnik, 2020).

Elektronski bralniki so posebne elektronske naprave, katerih primarni namen je branje digitalnih vsebin, kot so elektronske knjige, članki, razpredelnice, in ostalih digitalnih dokumentov. Čeprav lahko branju digitalnih vsebin služi že skoraj vsaka današnja digitalna naprava od osebnega računalnika do mobilnega telefona, je elektronski bralnik v veliki večini namenjen in prilagojen branju.

V primerjavi z mobilnimi napravami je funkcionalnost elektronskega bralnika precej omejena, zasloni pa zaradi tehnologije elektronskega črnila premorejo zelo skromne ločljivosti.

A vendar je oblika bralnikov pogosto bolj ergonomična (oblika in velikost sta ravno idealni za enoročno branje), tanjša in lažja. Glavna prednost teh naprav je prikazovanje vsebin s tehnologijo elektronskega črnila (in ne LCD) ali elektronskega papirja. Obe tehnologiji veljata za zelo dober približek izpisa na navadnem papirju. Zasloni elektronskih bralnikov niso osvetljeni (svetloba ne obremenjuje bralčevih oči direktno), poleg tega sončna svetloba ne povzroča odseva, zato je branje zagotovo udobnejše in prijetnejše za oči. Nekateri naprednejši modeli elektronskih bralnikov imajo vgrajeno brezžično povezavo, upravljanje osebne knjižnice, uporabo slovarjev in beležk, možnost označevanja besedila, spreminjanje tipa in velikosti pisave itd. Ker elektronsko čnilo postaja vedno popularnejše, nekateri proizvajalci že razvijajo telefone in bralnike z barvnim čnilom (Kastelic, 2023).

Na platformi Biblos najdemo tudi zavihek bralniki. Biblos kot uradni bralnik ponuja inkBOOK, kjer opiše dva modela inkBOOK Calypso Plus in inkBOOK Focus.

E-bralniki so pogosto opremljeni z internetno povezavo ali drugimi funkcijami, kot so zmožnosti zapisovanja, aplikacije ali brskanje po spletu. Čeprav so te dodatne funkcije

koristne, lahko povzročijo tudi motnje med branjem. Obvestila, sporočila ali skušnjava po brskanju po spletu lahko motijo osredotočenost in zmanjšajo izkušnjo branja.

2.8 E-knjige in njihova uporaba

Knjižnice v Sloveniji so e-knjige do leta 2024 izposojale prek založbe Beletrina oz. njene platforme Biblos. Z letom 2024 pa ta založba ne bo več edini ponudnik. IZUM (Inštitut informacijskih znanosti) namreč oblikuje novo platformo za izposajo e-knjig, ki so jo poimenovali Cobiss Ela. Knjižnice bodo v njej imele na voljo, katere e-knjige bodo ponudile svojim članom in v kakšnem poslovnem modelu (Biblos prihodnje leto ..., 2023).

Velik preboj pri bralcih so e-knjige doživele v času COVID-19, ko je bila bralcem onemogočena izposoja knjig v knjižnicah, le-te pa so bile dostopne na spletu. Pri Biblosu zagotavljajo, da tudi po epidemiji število izposoje e-knjig ni upadlo, ampak še narašča. Tako se je izposoja e-knjig iz 12.000 leta 2014 povečala na okrog 285.000 leta 2023. Še vedno pa to predstavlja manj kot 2 % vseh izposoj v knjižnica (Biblos prihodnje leto ..., 2023).

Med ponudniki e-knjig moramo omeniti tudi slovenske javne ponudnike, ki izposojajo e-knjige brezplačno, največja med njimi pa je Digitalna knjižnica Slovenije (dLib). Njena zbirka obsega preko tri milijone digitaliziranih strani – od besedil, slik, multimedijskih vsebin do poročil. Zanimiva je predvsem za raziskovalce, profesorje in študente. Besedila slovenskih in tujih avtorjev so ponujena v PDF-formatu v različnih jezikih (slovenščini, angleščini, nemščini, francoščini in drugih), ki jih lahko prenesemo na svoj osebni računalnik ali drug medij, ki podpira branje PDF-formata (Janežič, 2014).

Navedeni so podatki za splošne knjižnice. Glede na izpeljan pilotni projekt pa naju je zanimalo predvsem, kako si izposojajo e-knjige najini vrstniki. Ali so jim e-knjige bolj všeč kot knjige v tiskani obliki?

3. Metodologija

Zbiranje podatkov ni potekalo brez težav, saj kljub temu da so e-knjige morda malo bolj moderne za ta čas, še vedno niso dovolj časa v uporabi, da bi o njih bilo veliko gradiva v tiskani obliki. V knjižnici in v sistemu COBISS nisva našli veliko virov oz. ti niso prosto dostopni, zato sva pridobivali podatke iz spletnih strani. Iskanje podatkov in s tem virov nama je tako vzelo veliko časa.

Vprašanja za anketo sva oblikovali v zvezek in jih nato vnesli v spletno anketo Ika. Najprej sva naredili testno anketo, ki so jo rešili najini sorodniki in prijatelji. Nato sva vse pripombe popravili in anketo pripravili za izvedbo. Dokončano anketo smo objavili na spletni strani naše šole, kjer so jo izpolnjevali učenci zadnje triade naše šole, in jo poslali šolam v Šaleški dolini: OŠ Gustava Šiliha, OŠ Antona Aškerca, OŠ Livada, OŠ Šalek, OŠ Mihe Pintarja Toleda, OŠ Gorica in OŠ Bratov Letonja Šmarno ob Paki. Od teh se je najbolj številčno odzvala samo OŠ Gustava Šiliha Velenje ter nekateri posamezniki iz ostalih šol. Anketa je bila aktivna od 20. 12. 2023 do 15. 1. 2024. Zaradi neodzivnosti nekaterih velenjskih šol sva želeli anketo podaljšati, vendar nama čas tega ni dopuščal.

Anketirani so bili učenci OŠ Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj, OŠ Gustava Šiliha Velenje in 1 % učencev iz drugih šol v Šaleški dolini. Anketiranih je bilo 356 anketirancev, od tega je bilo veljavnih 288 anket. Pri analizi podatkov smo upoštevali le 288 anket.

Na šolah je od novembra 2022 možna brezplačna izposoja e-knjig preko platforme sBiblos. Izposoja je namenjena učencem zadnje triade za izposojanje e-knjig za domače branje. V nalogo sva želeli vključiti tudi podatke o izposoji e-knjig preko sBiblosa, ki bi morali biti objavljeni v novembru 2023, vendar ti podatki še niso bili javno predstavljeni, zato jih nisva mogli pridobiti in uporabiti. Zanimiva bi bila primerjava med rezultati.

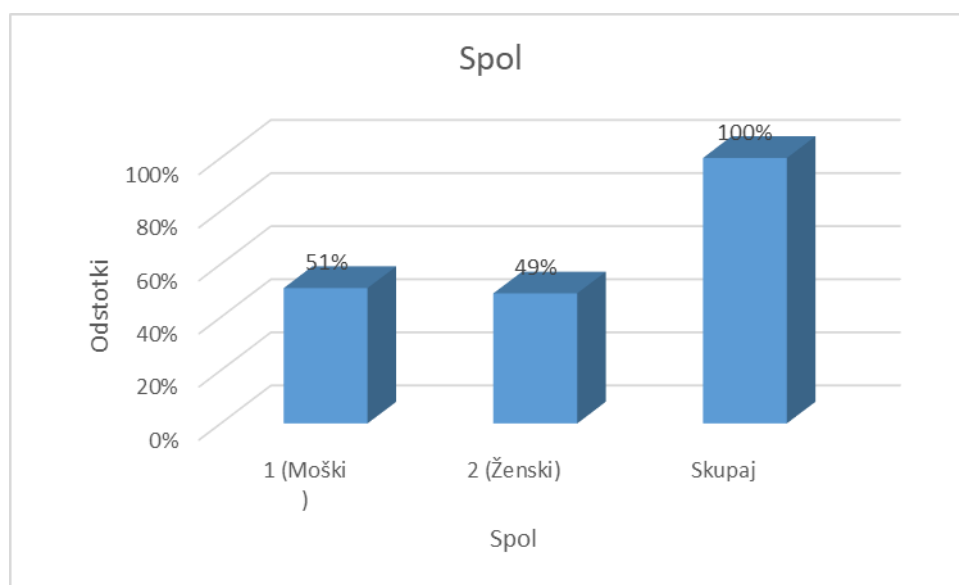
V najino raziskovalno nalogo sva vključili tudi intervju s knjižničarko v Mestni knjižnici Šoštanj gospo Andrejo Stvarnik. Želeli sva namreč izvedeti, koliko ljudi se v Mestni knjižnici Šoštanj in Velenje zanima za e-knjige, kakšno je knjižničarkino mnenje o e-knjigah. Intervju sva opravili v torek, 16. januarja 2024, in ga predstavljamo v prilogi.

4. Rezultati in diskusija

Pri analizi podatkov sva ugotovili, da primerjava odgovorov anketiranih glede na šolo ni prinesla bistvenih razlik. Zato nisva naredili analize odgovorov glede na šolo. Naju pa je zanimalo, ali obstajajo razlike glede na spol anketiranih, zato sva vprašanja, kjer so bile razlike pomembne za najino raziskavo, predstavili tudi glede na spol.

4.1 Spol

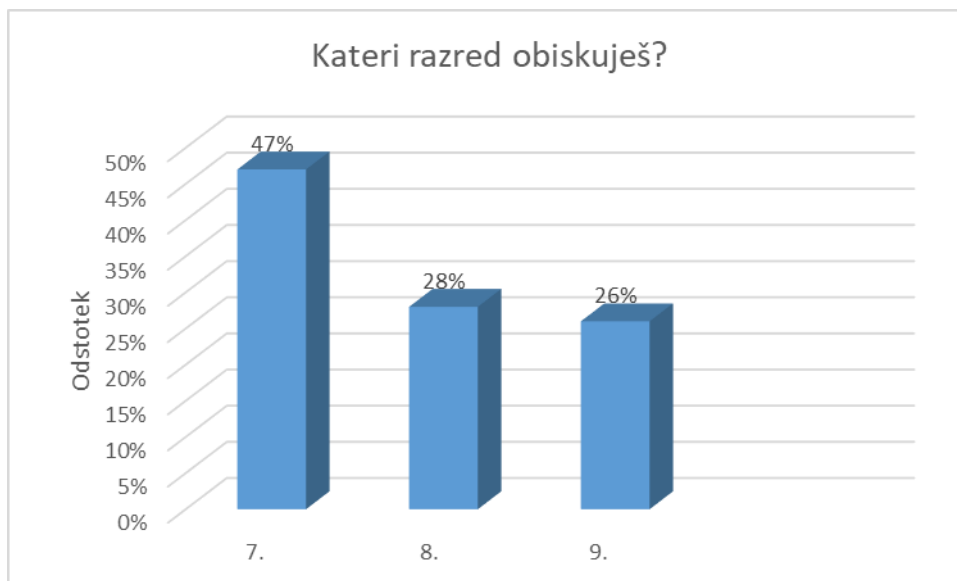
V anketo je bilo vključenih 288 anketirancev, od tega jih je bilo 51 % moškega spola in 49 % ženskega spola (graf 1).

Graf 1: Spol anketiranih

4.2 Razred anketiranih

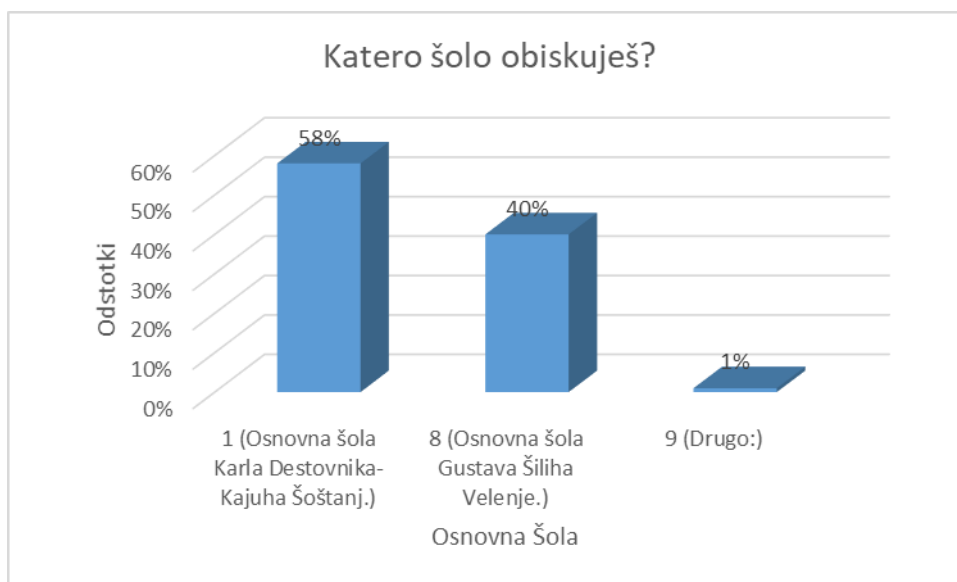
Največ anketiranih obiskuje sedmi razred, in sicer 46 %, osmi razred obiskuje 27 %, deveti pa 26 % anketiranih.

Graf 2: Razred anketiranih

4.3 Katero šolo obiskuješ?

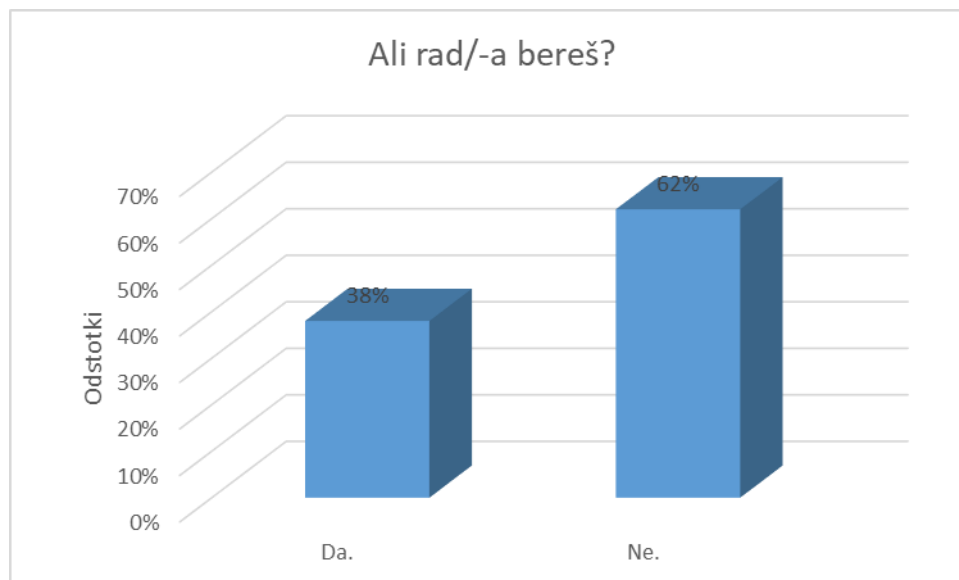
58 % anketiranih obiskuje OŠ Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj, 40 % OŠ Gustava Šiliha Velenje, 1 % anketiranih pa je bilo iz različnih šol (OŠ Livada, OŠ bratov Letonja Šmartno ob Paki in OŠ Mihe Pintarja Toleda).

Graf 3: Katero šolo obiskuješ?

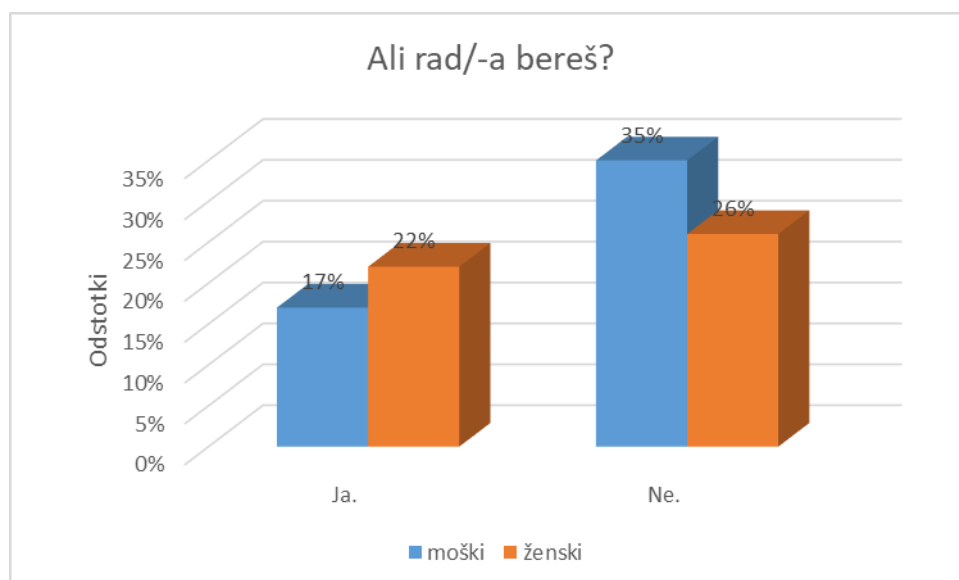
4.4 Ali anketirani radi berejo?

38 % anketiranih rado bere, večina (61 %) pa ne bere rada.

Graf 4: Ali anketirani radi berejo?

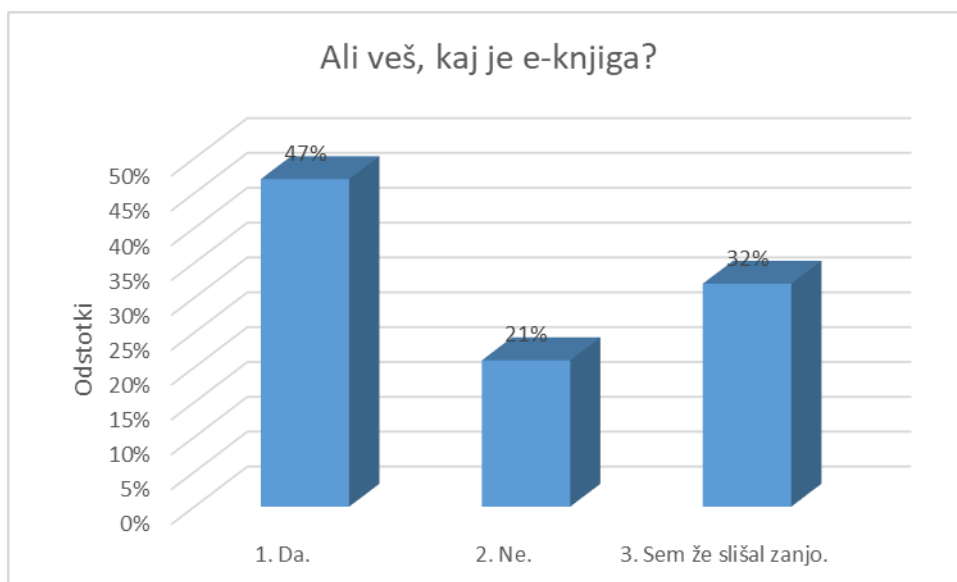
Tudi v tej anketi se je potrdilo dejstvo, da osnovnošolci ne berejo radi, posebej fantje, kot lahko vidimo v grafu 5. 35 % fantov namreč ne bere rado, za razliko od 26 % deklet.

Graf 5: Ali anketirani radi berejo glede na spol

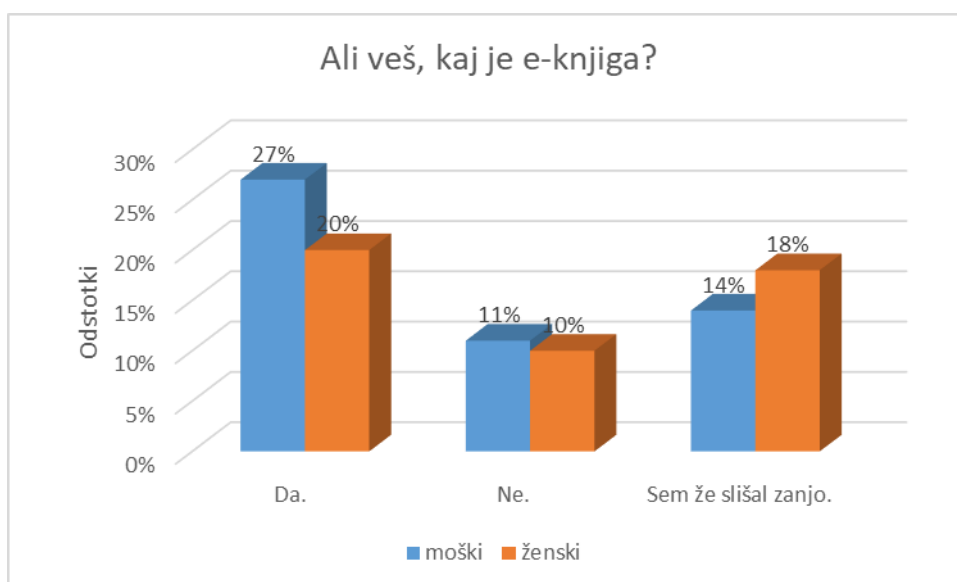
4.5 Ali anketirani vedo, kaj je e-knjiga?

Največ anketiranih (47 %) ve, kaj je e-knjiga, kar veliko jih je že slišalo zanjo (31 %), nekateri pa ne vedo, kaj je e-knjiga (21 %).

Graf 6: Ali anketirani vedo, kaj je e-knjiga?

Zanimiva je primerjava podatkov glede na spol (graf 7), saj je več fantov (27 %) kot deklet (20 %) odgovorilo, da vedo, kaj so e-knjige.

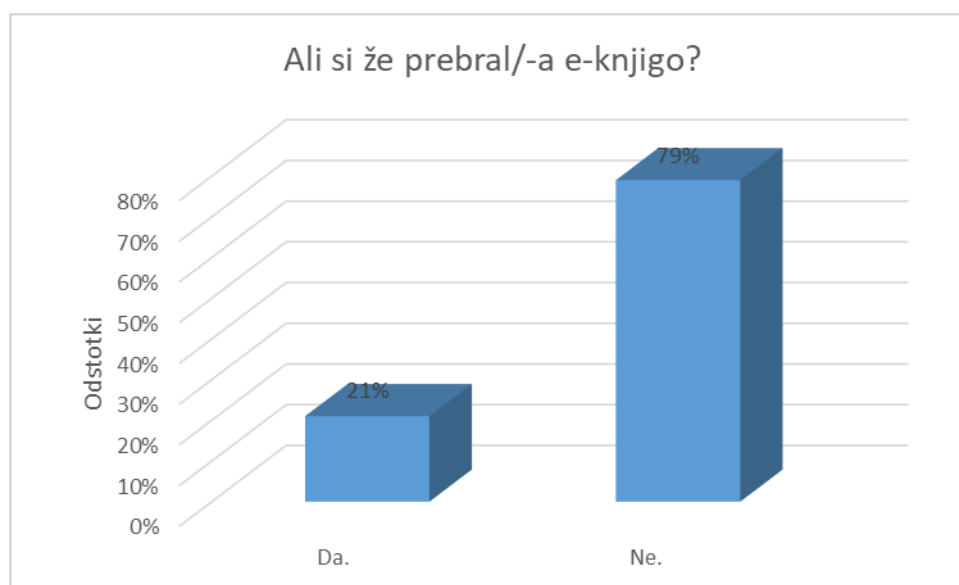

Graf 7: Ali anketirani vedo, kaj je e-knjiga glede na spol

Kot lahko vidimo na grafu 6 in grafu 7, največ (47 %) anketiranih ve, kaj je e-knjiga oz. jih je 32 % že slišalo zanjo, tako da lahko hipotezo 1: »Učenci vedo, kaj so e-knjige.« potrdimo.

4.6 Ali so anketirani že prebrali e-knjigo?

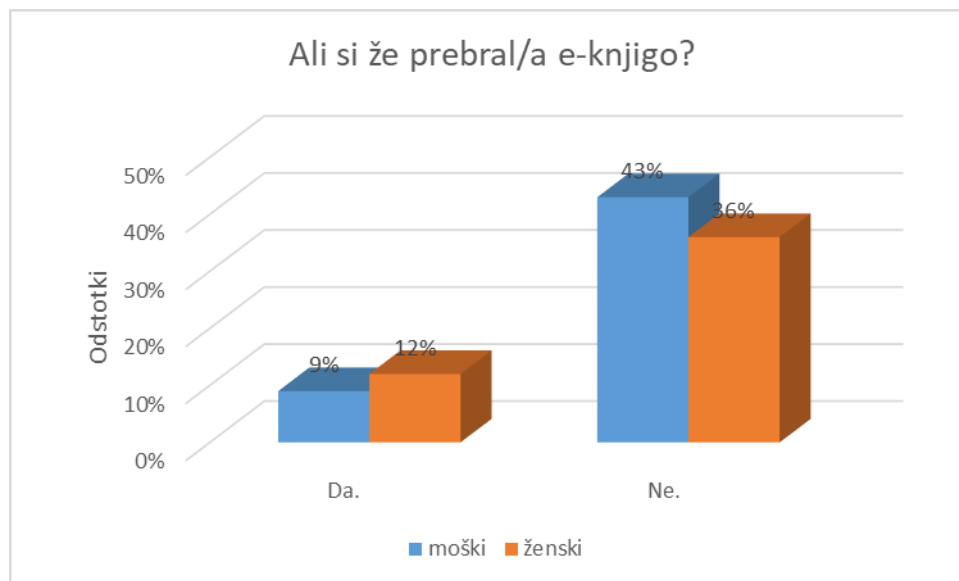
Nekaj anketirancev (21 %) je že prebralo e-knjigo, večina (79 %) pa še ne.

Graf 8: Ali so anketirani že prebrali e-knjigo?

Pričakovali bi, da bodo fantje, ki se bolj zanimajo za tehnične stvari, prebrali e-knjigo v večji meri kot dekleta. Kot vidimo na grafu 9, temu ni tako, saj je le 9 % fantov prebralo e-knjigo. Tudi med dekleti odstotek ni bistveno višji (12 %).

Glede na rezultate, ki jih vidimo na grafu 8, da večina oz. 79 % anketiranih še ni prebrala e-knjige, lahko prvi del hipoteze 2: »Večina učencev še ni prebrala e-knjige, vendar jo je prebralo več deklet kot fantov.« potrdimo. Prav tako pa lahko potrdimo drugi del hipoteze 2, saj kot vidimo na grafu 9, je e-knjigo prebralo nekoliko več deklet (12 %) kot fantov (9%).

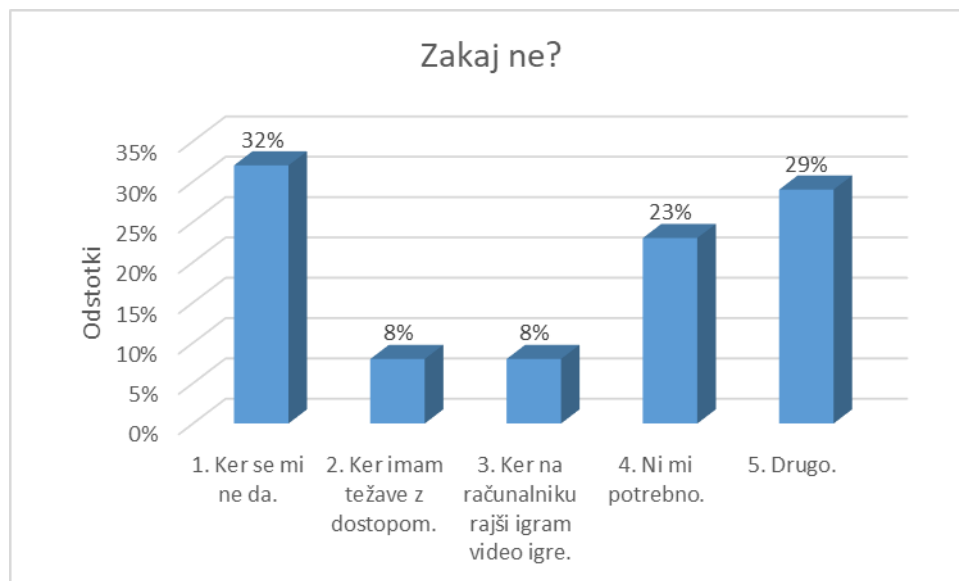

Graf 9: Branje e-knjige glede na spol

Zanimivo je dejstvo, da sta bila na naši šoli predstavljena COBISS in sBiblos ter da so učenci seznanjeni z e-knjigami, vendar jih večinoma ne berejo. Še posebej, ker jih lahko berejo na sodobnih napravah, kot so telefoni, tablice, računalniki, ki so mladim blizu.

4.7 Razlogi, zakaj anketirani še niso prebrali e-knjige

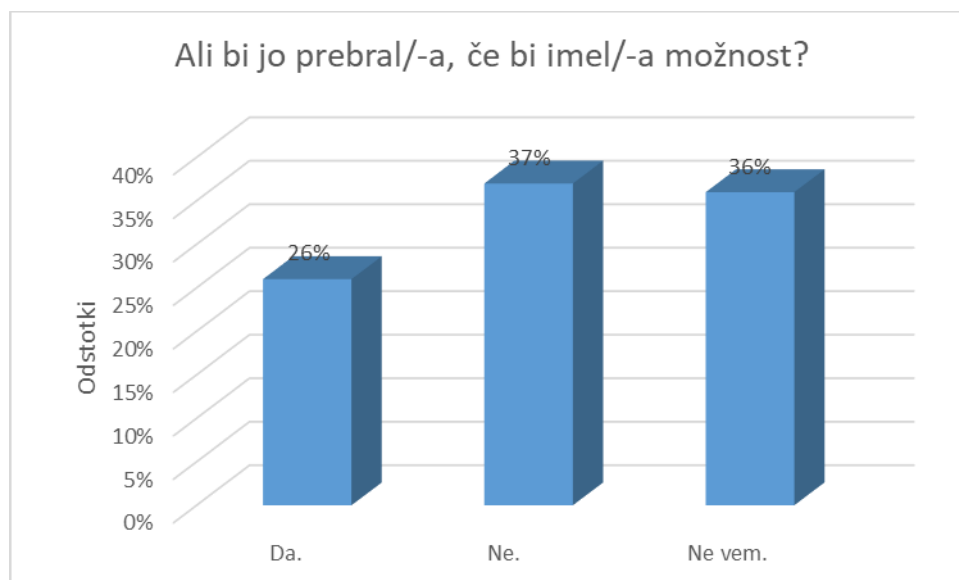
Na vprašanje so odgovorili tisti anketirani, ki so navedli, da e-knjige še niso prebrali. Večina teh je na to vprašanje odgovorila »Ker se mi ne da.« (32 %), sledijo tisti, ki jim e-knjig ni potrebno brati (23 %), nekaj (8 %) jih ima težave z dostopom oz. rajši igrajo na računalniku video igre, 29 % jih je odgovorilo drugo. Pod drugo so navajali, da rajši berejo tiskane knjige oz. da ne marajo brati iz računalnika, da jih moti svetloba od računalnika (oz. jih oči bolijo), da zato, ker jih je večina plačljivih, nekateri so tudi napisali, da se z e-knjigo še niso srečali.

Graf 10: Zakaj niste prebrali e-knjige?

4.8 Ali bi prebrali e-knjigo, če bi imeli možnost?

Tudi to vprašanje je bilo zastavljeno tistim anketiranim, ki še niso prebrali e-knjige. Največji delež teh knjige ne bi prebralo, četudi bi imeli možnost (37 %), nekateri ne vedo, ali bi jo prebrali (36 %), 26 % pa bi e-knjigo prebralo, če bi imeli možnost.

Graf 11: Ali bi prebral/-a e-knjigo, če bi imel/-a možnost?

Zelo zanimivo je, da bi kar 26 % anketiranih, ki še niso prebrali e-knjige, le-to prebrali, če bi imeli možnost. Poleg tega je tukaj še 36 % tistih, ki ne vedo, ali bi jo prebrali, torej

te možnosti ne izključujejo popolnoma. Kljub temu pa je dokaj velik (37 %) odstotek tistih, ki e-knjige ne bi prebrali. To je verjetno povezano z dejstvom, da že v osnovi ne berejo radi.

4.9 Kakšno mnenje imajo anketirani o prebrani e-knjigi?

Tistim anketiranim, ki so prebrali e-knjigo (21 %), sva ponudili možnost, da nama napišejo, kakšno imajo mnenje o e-knjigi. Zaradi različnih odgovorov jih bova razdelili na tiste, ki imajo o prebrani e-knjigi pozitivno mnenje, in tiste, ki imajo negativno.

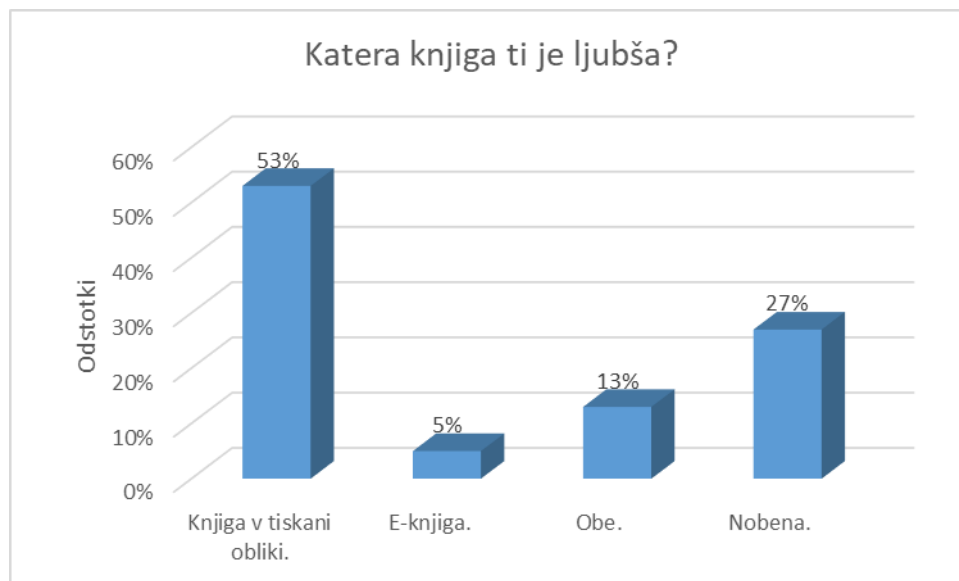
Negativni odgovori: katastrofa, slabo in nerealistično, bila je nova izkušnja, ampak mi ni tako zanimivo in tudi dokazano je, da si manj zapomniš, zato ni bilo tako dobro, slabo, ni mi bilo všeč, bolje bi bila navadna knjiga, težje je brati kot navadno knjigo, pa oči te prej pečejo ...

Pozitivni odgovori: bolje dostopno, super, odlično, fajn, bilo je okej, saj ni treba čakati na izposajo, bilo je kar v redu, zelo zanimivo, lepo, ok ...

Mnenja so torej deljena. Približno polovica anketiranih, ki so prebrali e-knjigo, imajo z njo pozitivno izkušnjo, druga polovica pa negativno. Če je e-knjigo prebralo 21 % anketiranih, je torej le približno 10 % e-knjiga všeč.

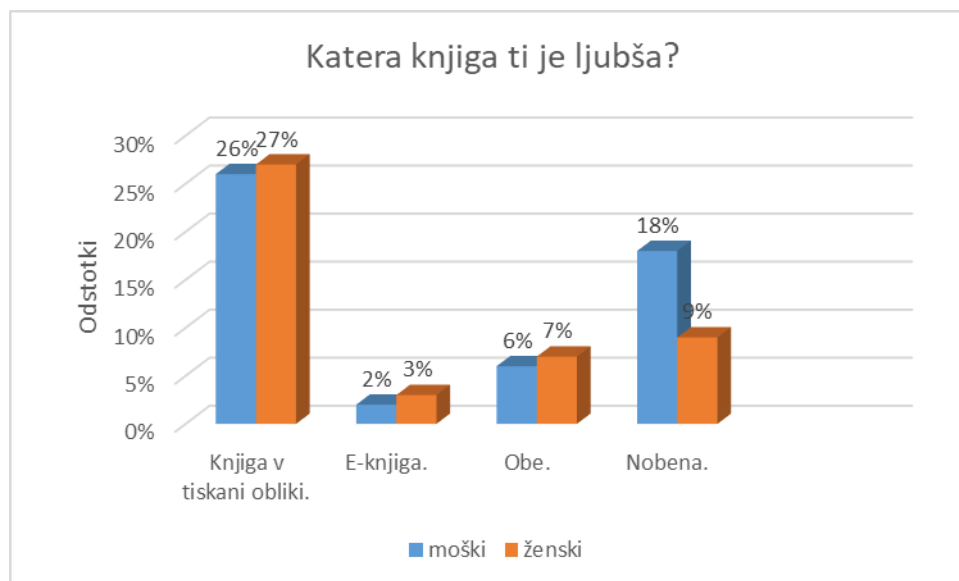
4.10 Če je anketirani prebral knjigi v obeh oblikah, katera mu je ljubša?

Večini anketiranih je ljubša knjiga v tiskani obliki (53 %), kar veliko anketirancem ni všeč nobena (27 %), nekaterim sta všeč obe (13 %). Samo 5 % anketiranih je odgovorilo, da jim je ljubša e-knjiga kot knjiga v tiskani obliki.

Graf 12: Katera knjiga ti je ljubša: tiskana ali v e-obliki?

Zanimiva je tudi primerjava glede na spol (graf 13), saj bi pričakovali, da bo fantom ljubša e-knjiga, pa temu ni tako. Le 2 % fantom je ljubša e-knjiga kot knjiga v tiskani obliki.

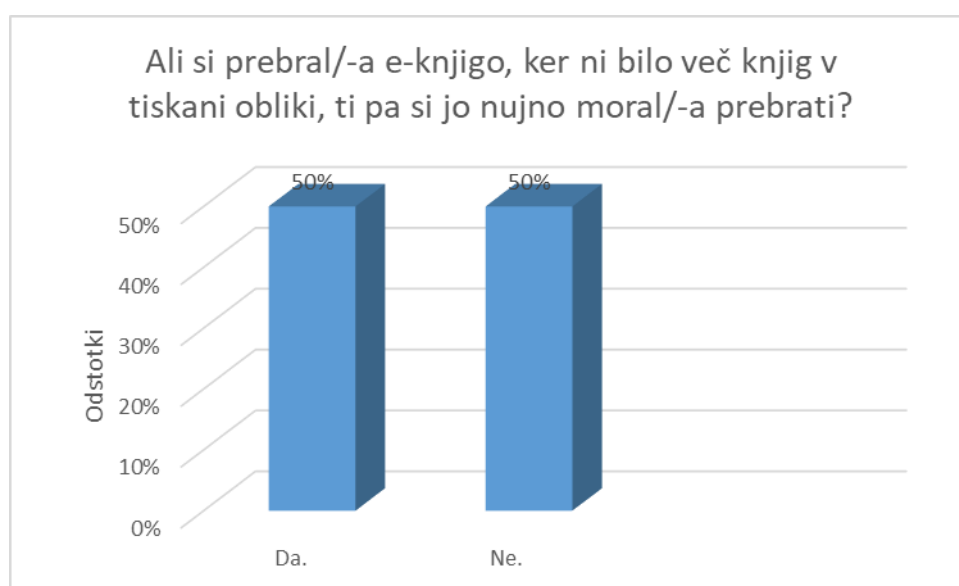
Graf 13: Katero knjigo imajo anketirani raje glede na spol

S tem vprašanjem sva potrdili 3. hipotezo: »Tisti učenci, ki so prebrali e-knjigo, rajši berejo knjige v tiskani obliki.«.

Kljub temu da bi imeli možnost prebrati e-knjigo, je večina ne bi prebrala, kar verjetno ni posledica tega, da e-knjiga ne bi bila zanimiva, ampak izhaja iz dejstva, da učenci ne berejo radi (graf 4).

4.11 Ali si prebral/-a e-knjigo po lastni izbiri?

Odgovor na vprašanje, ali so anketirani prebrali e-knjigo, ker ni bilo več knjig v tiskani obliki, oni pa so jo nuno morali prebrati, nam pokaže, da je polovica anketiranih resnično prebrala e-knjigo, ker ni imela druge izbire.

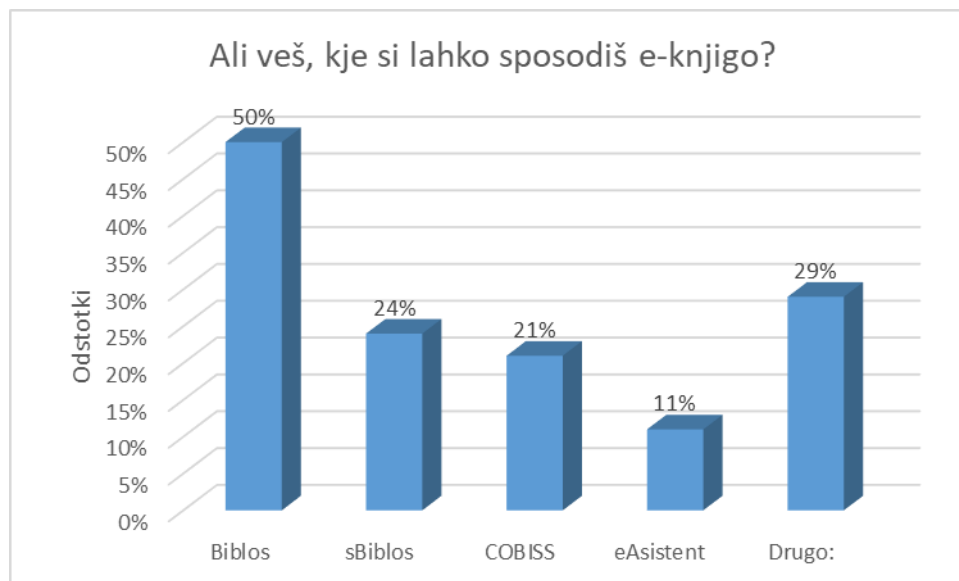

Graf 14: Ali si prebral/-a e-knjigo po lastni izbiri?

Glede na rezultate, ki jih vidimo v grafu 14, lahko tudi mogoče razumemo odgovore na vprašanje, kako se jim je zdela e-knjiga, kjer je tudi polovica anketiranih imela negativno stališče do branja e-knjige. Seveda, saj so jo brali »pod prisilo«.

4.12 Ali anketirani vedo, kje si lahko izposodijo e-knjige?

Največ anketiranih bi si e-knjigo izposodilo na Biblosu (50 %), 24 % bi si e-knjigo izposodilo na sBiblosu, ki je aplikacija za osnovno- in srednješolce, nekaj bi si jih izposodilo e-knjigo na COBISS (21 %), nekateri (11 %) pa celo na eAsistentu, kar ni možno. Pod drugo (29 %) pa so najpogosteje pisali, da ne vedo, kje si sposoditi e-knjige.

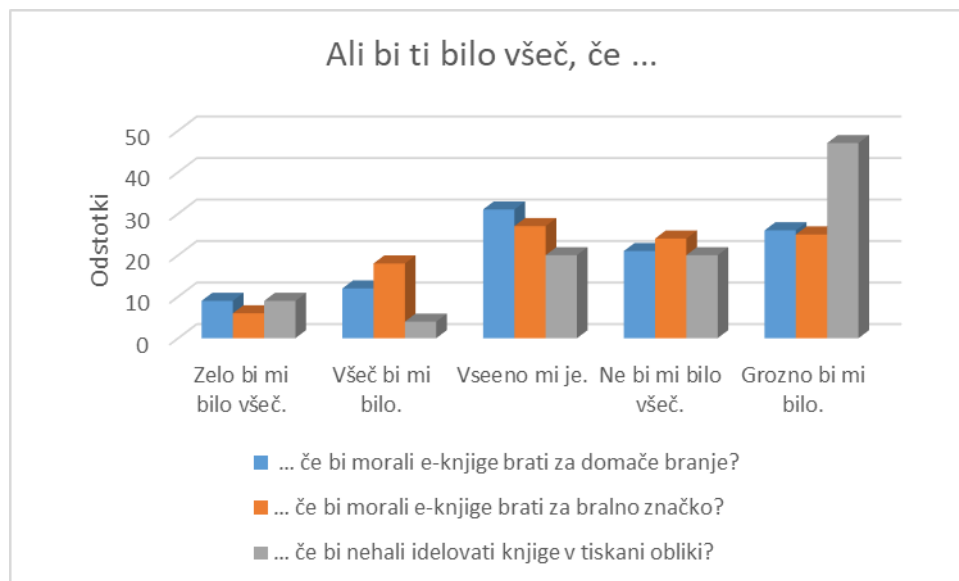
Graf 15: Ali veš, kje si lahko izposodiš e-knjigo?

Glede na to, da anketirani ne berejo radi, se verjetno tudi ne zanimajo, kje si lahko izposodijo e-knjige, zato bi pričakovali, da ne vedo, kje si jih lahko izposodijo. Vendar temu ni tako, saj jih je presenetljivo veliko odgovorilo pravilno, torej so izbrali COBISS ali sBiblos. Če pa se zavedamo, da naj bi jim bile e-knjige predstavljene v šoli, kjer naj bi si jih izposojali za domače branje, bi morali vsi anketirani vedeti, kaj so e-knjige ter kje si jih izposodimo.

4.13 Kako se anketirani strinjajo s posameznimi trditvami

V grafu 16 sva predstavili, kako se anketirani strinjajo s posameznimi trditvami. Ugotovili sva, da učenci niso naklonjeni branju e- knjig za domače branje oz. bralno značko, saj je tako mislila le slaba petina (približno 20 %) anketiranih.

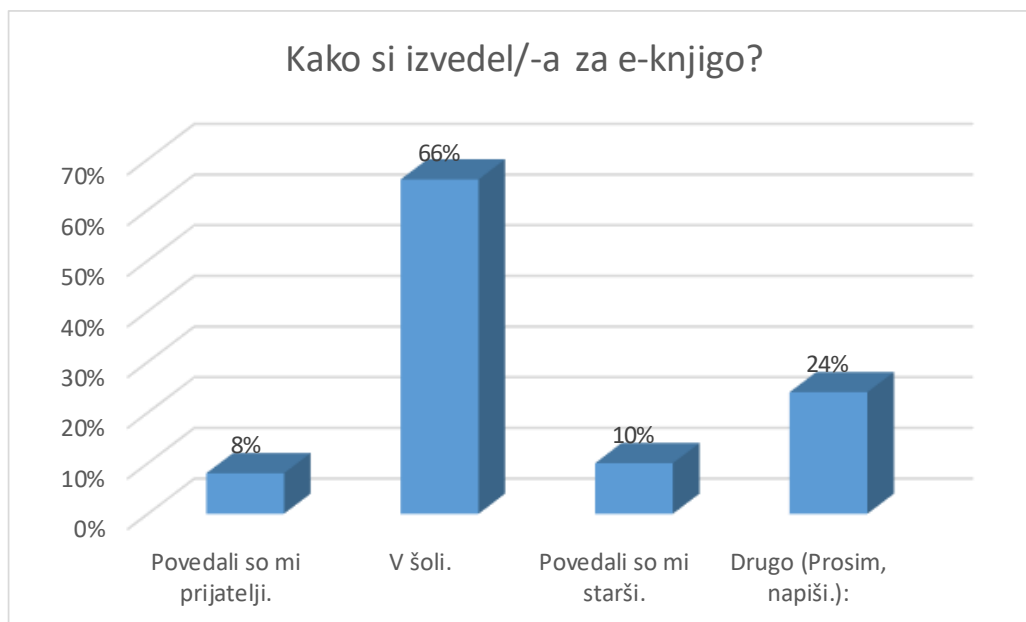
Največje nestrinjanje so pokazali z ukinitvijo knjig v tiskani obliki, kjer je bila skoraj polovica (47 %) zgroženih, če bi se to naredilo, in 20 % takih, ki jim to ne bi bilo všeč. Le 13 % anketiranim bi bilo všeč/zelo všeč, če bi se knjige v tiskani obliki ukinile, od tega 10 % tistim, ki ne berejo radi, in 3 % tistim, ki radi berejo. Zanimivo je, da tudi med tistimi, ki ne berejo radi, ni večje želje po ukinitvi knjig v tiskani obliki, saj je kar 34 % anketiranih proti temu. Ostalim pa je vseeno.

Graf 16: Kako se anketirani strinjajo s posameznimi trditvami

4.14 Kje so anketiranci izvedeli za e-knjigo?

Največ anketiranih je za e-knjigo izvedelo v šoli (66 %), nekaterim so povedali starši (10 %), nekaj jih je izvedelo preko prijateljev (8 %), veliko jih je pod drugo (24 %) napisalo, da jim je povedala učiteljica ali da so pravkar izvedeli za e-knjigo.

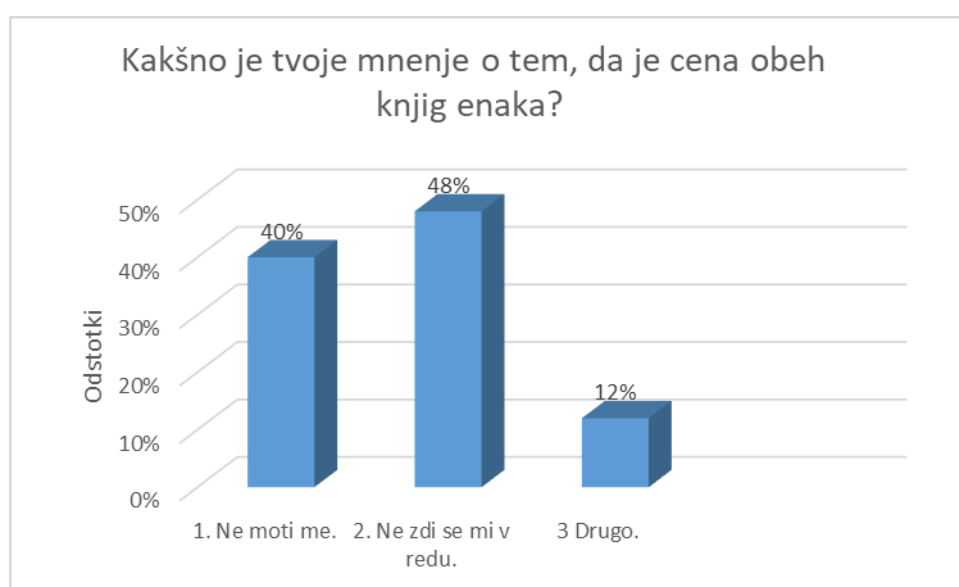
Graf 17: Kje si izvedel/-a za e-knjigo?

Tako sva potrdili tudi 4. hipotezo: »Učenci so za e-knjigo izvedeli v šoli.«.

4.15 Kakšno je mnenje anketiranca o ceni e-knjig?

Anketiranim sva razložili, da lahko e-knjige tudi kupimo. Zanimalo naju je, kakšno mnenje imajo anketirani o tem, da je cena obeh knjig enaka, pa čeprav se za e-knjigo ne porabi toliko materiala kot pri knjigi v tiskani obliki.

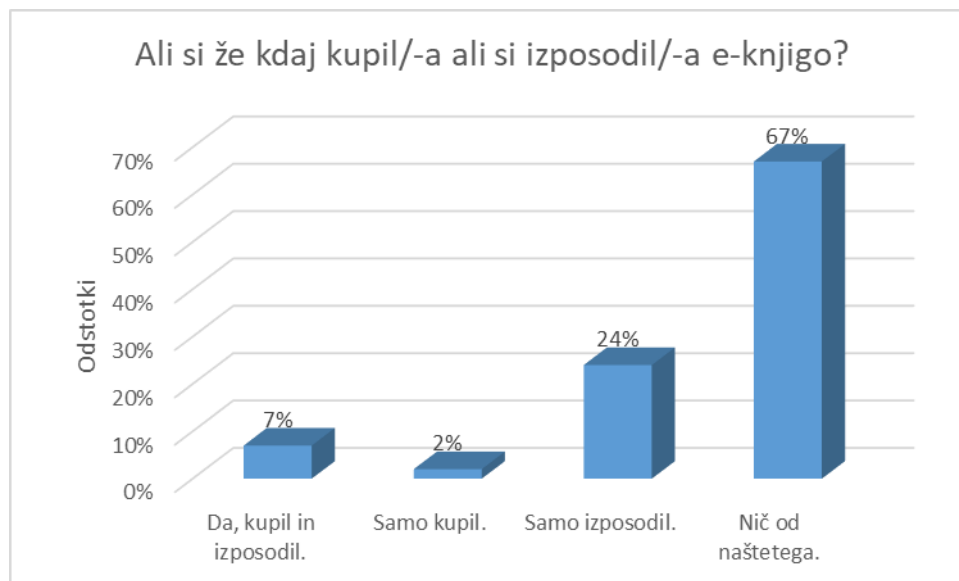
Večini se cena e-knjig ne zdi v redu (48 %), veliko jih to ne moti (40 %). Pod drugo pa jih je nekaj odgovorilo, da bi morala biti e-knjiga cenejša, nekaterim je vseeno, drugi pa ne vedo.

Graf 18: Kakšno je mnenje anketiranca o ceni e-knjig?

4.16 Ali si je anketiranec že kdaj izposodil ali kupil e-knjigo?

Večina si še ni izposodila ali kupila (67 %) e-knjige, nekaj si jih je samo izposodilo e-knjigo (24 %), 7 % anketirancev je e-knjigo že kupilo in si jo izposodilo, 2 % anketirancev pa je e-knjigo kupilo.

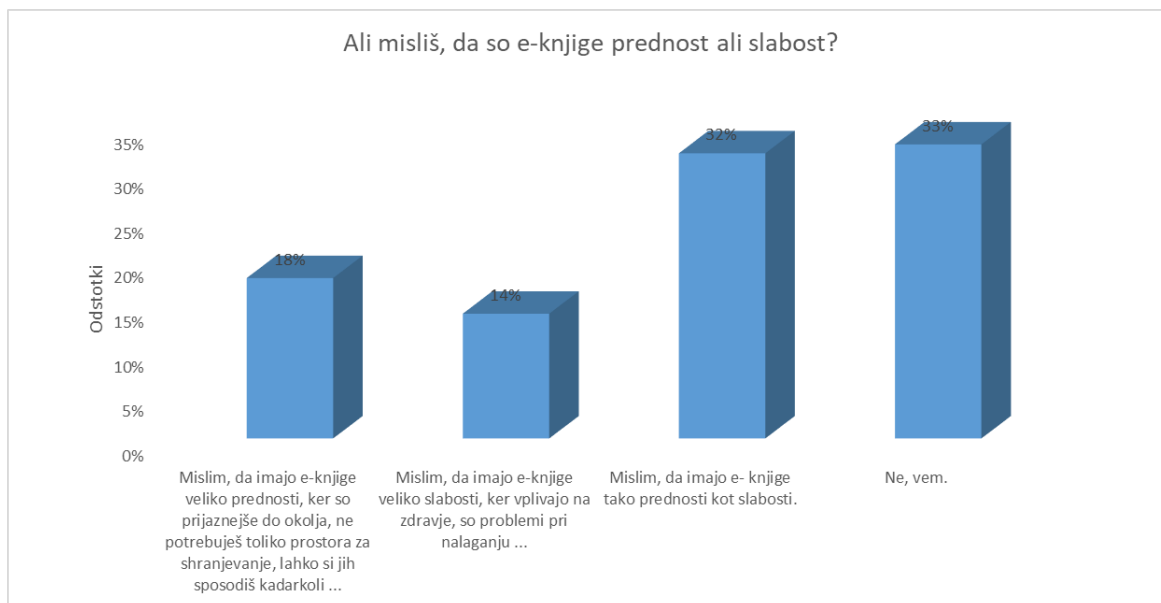

Graf 19: Ali si že kdaj kupi/-a ali si izposodil/-a e-knjigo?

31 % anketiranih je torej kupilo ali si izposodilo e-knjigo. Ampak glede na rezultate zgoraj je niso vsi prebrali, saj jih je na vprašanje, ali so prebrali e-knjigo, pritrdilno odgovorilo le 21 %.

4.17 Ali so e-knjige prednost ali slabost?

Največ (33 %) anketiranih nima mnenja o tem, ali so e-knjige prednost ali slabost. 32 % ocenjuje, da imajo e-knjige tako prednosti kot slabosti. 18 % anketiranih trdi, da imajo e-knjige veliko prednosti, in 14 % meni, da imajo e-knjige veliko slabosti.

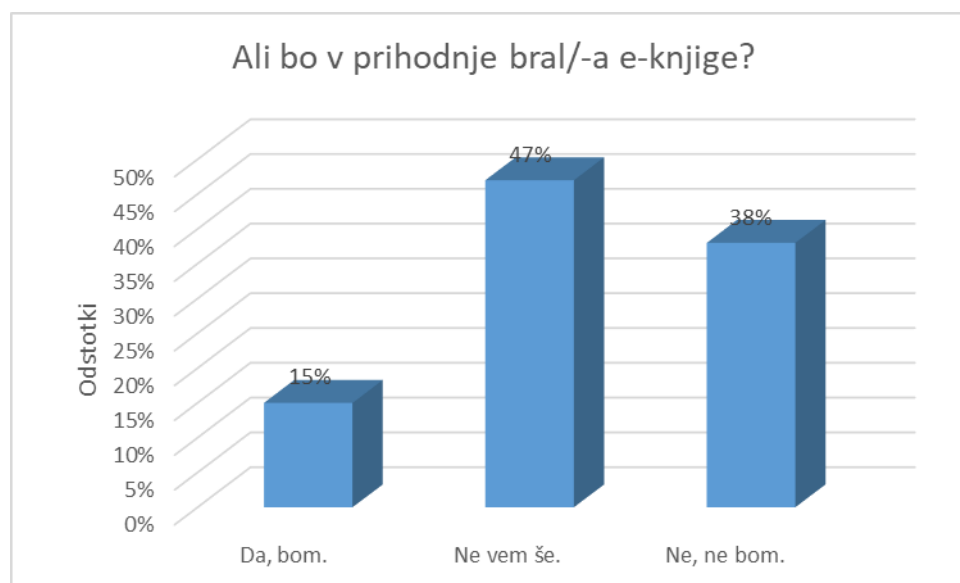

Graf 20: Ali so e-knjige prednost ali slabost?

Glede na to, da 79 % anketiranih še ni prebralo e-knjige, je velik odstotek tistih, ki ne vedo, ali imajo e-knjige prednosti ali slabosti, razumljiv, saj težko oceniš nekaj, česar ne poznaš.

4.18 Ali bodo anketiranci v prihodnje brali e-knjige?

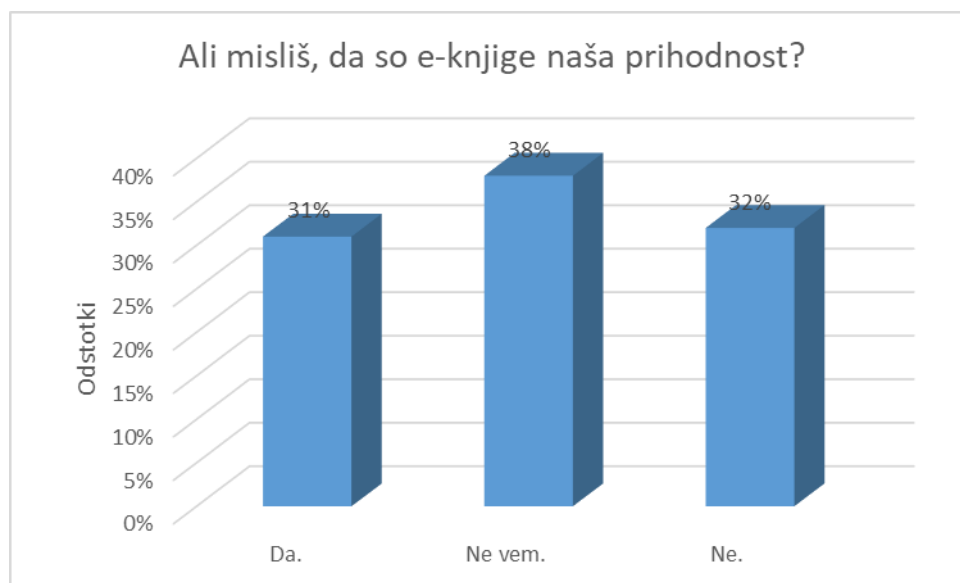
Največ anketiranih (47 %) še ne ve, ali bodo brali e-knjige, 38 % e-knjige ne bo bralo, le 15 % anketirancev bo e-knjigo prebralo.

Graf 21: Ali boš v prihodnje bral/-a e-knjige?

4.19 Ali anketiranci mislijo, da so e-knjige naša prihodnost?

Največ (38 %) jih ne ve, ali so e-knjige naša prihodnost, 31 % anketirancev meni, da so e-knjige naša prihodnost, 32 % pa jih ocenjuje, da e-knjige niso naša prihodnost.

Graf 22: Ali so e-knjige naša prihodnost?

Samo 5 % jih je odgovorilo, da jim je ljubša e-knjiga kot knjiga v tiskani obliki, samo 15 % je tistih, ki bodo brali e-knjige v prihodnosti, torej kljub temu da jih 31% meni, da so e-knjige naša prihodnost, hipoteze 5: »Učenci mislijo, da so e-knjige naša prihodnost.« ne moremo potrditi.

Mislili bi, da bo anketirane e-knjiga bolj pritegnila, še posebej, ker živimo v dobi, kjer nas moderna tehnologija spremlja na vsakem koraku. Pa vendar večina mladih, torej tistih, ki še bere, rajši posega po knjigah v tiskani obliki. Čeprav je knjižničarka v splošni knjižnici dejala, da je v Velenju večje povpraševanje po e- knjigah kot v Šoštanju, se to v nalogi ni potrdilo, saj je bil odstotek pri primerjavi med šolami podoben, zato ga nismo posebej izpostavljali.

E-knjige so na prvi pogled morebiti privlačne, še posebej zato, ker se berejo na sodobnih napravah, vendar smo videli in tudi iz lastnih izkušenj lahko sklepava, da so problemi, ki se pokažejo že na samem začetku (ko potrebuješ napravo, na kateri bi bral, ko potrebuješ avtorizacijo, internetno povezavo itd.), mnogokrat tako veliki, da tudi tisti, ki bi morebiti e-knjigo še prebrali, tega ne uspejo.

Seveda so e-knjige včasih priročna rešitev, še posebej, če se v soboto popoldan spomniš, da moraš prebrati knjigo, ti pa si je še nisi izposodil. Kot smo lahko videli, je polovica tistih, ki je prebrala e-knjigo, to storila, ker ni imela druge izbire. Le približno 10 % anketiranih je e-knjigo prebralo, ker je to resnično želelo. Vsa ta dejstva še potrjujejo zavrnitev zadnje hipoteze, ki pa je naju presenetila, saj sva predpostavljali, da bodo mladi v e-knjigah videli prihodnost.

Tako sva potrdili prve štiri zastavljene hipoteze:

1. Učenci vedo, kaj so e-knjige.
2. Večina učencev še ni prebrala e-knjige, vendar jo je prebralo več deklet kot fantov.
3. Tisti učenci, ki so prebrali e-knjigo, rajši berejo knjige v tiskani obliki.
4. Učenci so za e-knjigo izvedeli v šoli.

Zadnjo pa sva ovrgli:

5. Učenci mislijo, da so e-knjige naša prihodnost.

5. Zaključek

V anketo je bilo vključenih 288 anketiranih, od tega 51 % fantov in 49 % deklet. 61 % anketiranih ne bere rado, od tega 35 % fantov in 26 % deklet. Večina anketiranih ve, kaj so e-knjige, od tega nekoliko več fantov. E-knjigo je prebralo 21 % anketiranih, od tega 9 % fantov in 12 % deklet. Ostali so odgovorili, da e-knjige še niso prebrali. Kot razlog so navedli, da se jim ne ljubi, ker imajo težave z dostopom, ker raje igrajo igre, nekaterim pa se celo branje e-knjig ne zdi potrebno. Kar 37 % anketiranih ne bi prebralo e-knjige, tudi če bi imeli možnost. Med tistimi, ki so prebrali e-knjigo, jih je približno polovica to ocenila kot pozitivno izkušnjo, polovica pa kot negativno. 9 % anketiranim sta všeč obe knjigi, 5 % pa samo e-knjiga, od tega 3 % dekletom in 2 % fantom. Mladi torej raje berejo knjige v tiskani obliki. 29 % anketiranih ne ve, kje si izposoditi e-knjige. Biblos pozna 50 % anketiranih, sBiblos pa le 24 %. Glede na to, da naj bi sBiblos spoznali v šoli, je ta odstotek zelo majhen. Zanimivo bi bilo podatke primerjati tudi s podatki iz projekta, kar bomo lahko storili takoj, ko bodo le-ti objavljeni. Učenci niso naklonjeni branju e-knjig za domače branje in bralno značko. 67 % pa jih je proti temu, da bi nehali izdelovati knjige v tiskani obliki. Glede na te podatke se lahko vprašamo, ali je še sploh smiselno promovirati e-knjige za domače branje v osnovni šoli. Ali ni bolj smiseln nakup knjig v tiskani obliki? Tudi prihodnosti mladi ne vidijo v e-knjigah in le 15 % je prepričanih, da jo bodo brali. Vprašamo se lahko tudi, ali je sBiblos še smiseln, saj kot smo videli, cena e-knjig ni nižja kot cena knjig v tiskani obliki. Vsekakor bo najprej potrebno mlade navdušiti za branje, izboljšati sistem izposoje, ki ne bo tako zapleten, šele potem bo mogoče tudi promocija e-knjig smiselna.

6. Povzetek

Zelo radi bereva, zato sva se, ko nam je knjižničarka predstavila e-knjige, seveda odločili, da prebereva tudi e-knjigo. A videti je lažje, kot storiti. Kljub veliki želji, da bi prebrali e-knjigo, se je pred nama postavilo vrsto ovir, kot so vpis v sBiblos, nalaganje programa Adobe Digital Editions in še bi lahko naštevali. Zanimalo naju je, kako je to uspelo najinim vrstnikom. Ali so že prebrali e-knjigo? Ali je to naša prihodnost? Zato sva izvedli anketo med osnovnošolci v Šaleški dolini ter opravili intervju s knjižničarko v mestni knjižnici. Ugotovili sva, da najini vrstniki vedo, kaj je e-knjiga, a jo je prebralo le 21 % anketiranih, manj fantov kot deklet. Od teh polovici branje e-knjige ni bilo všeč. Le 5 % anketiranim je e-knjiga ljubša od knjige v tiskani obliki. Glede na to, da mladi ne berejo radi, pa so dokaj dobro informirani, kje si lahko izposodijo e-knjige. Anketirani niso naklonjeni branju e-knjig za domače branje ali bralno značko in so proti temu, da bi prenehali izdajati knjige v tiskani obliki. Kljub temu da izposoja e-knjig zelo narašča, pa še vedno v Sloveniji predstavlja le 2 % vseh izposoj. Pričakovali bi, da bo v dobi moderne tehnologije e-knjiga bolj priljubljena, vendar temu ni tako, saj je le 15 % anketiranih prepričanih, da bodo v prihodnosti brali e-knjige, in le 31 % vprašanih ocenjuje, da so e-knjige naša prihodnost.

7. Summery

We love reading very much, so when our librarian introduced e-books to us, we naturally decided to read an e-book as well. But it seemed easier said than done. Despite our strong desire to read an e-book, we encountered a series of obstacles, such as signing up for Sbiblos, downloading the AdobeDigital Editions program, and the list goes on. We were curious about how our peers managed it. Have they already read an e-book? Is this our future? So, we conducted a survey among elementary school students in the Šaleška Valley and interviewed the librarian at the city library. We found that our peers know what an e-book is, but only 21% of the respondents have read one, with fewer boys than girls. Half of those who did read an e-book didn't enjoy it. Only 5% of the respondents prefer e-books to printed books. Despite young people not being keen on reading, they are fairly well informed about where they can borrow e-books. Respondents are not inclined to read e-books for leisure reading or for reading badges and are against stopping the publishing of printed books. Despite the fact that e-book borrowing is increasing significantly, it still represents only 2% of all books borrowed in Slovenia. We would expect that in the age of modern technology, e-books would be more popular, but this is not the case, as only 15% of the respondents are convinced that they will be reading e-books in the future, and only 31% believe that e-books are our future.

8. Viri

Biblos. 2024. Kako deluje. <https://www.biblos.si/> (16. 12. 2023).

Biblos prihodnje leto ne bo več edini ponudnik izposoje elektronskih knjig. 2023.
<https://365.rtvsllo.si/arhiv/dnevnik/175007728?fbclid=IwAR1kpxPrCVbXiktTktJTkrDLm18A4TifCD21GJjQYQyFw5XKeyuq87PfbY4> (12. 2. 2024).

Ever. 2015. *E-knjige: Uvod v branje elektronskih knjig 1/4.*
<https://www.bralnica.com/aktualno/e-knjige-uvod-v-branje-elektronskih-knjig-1-4/> (15. 12.2023).

Jamnik, T. 2020. *Kaj sploh je e-knjiga?* <https://www.samozalozba.si/kaj-je-e-knjiga/>
(16. 12. 2024).

Jamnik, T. 2020. *Na čem se bere e-knjiga?* <https://www.samozalozba.si/na-cem-se-bere-e-knjiga/> (18. 12. 2023).

Janežič, N. 2014. *Predstavitev e-knjig in njih deležnikov.* Diplomsko delo.
http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska_dela_1/pdfs/mb11_janezic-nina.pdf. (16. 12. 2023).

Kalc, M. 2023. *Lastnosti, dostopnost in uporaba e-knjig ter e-bralnikov: rezultati raziskave.* <https://knjiznicarske-novice.si/lastnosti-dostopnost-in-uporaba-e-knjig-ter-e-bralnikov-rezultati-raziskave/> (16. 12. 2023).

Kastelic, Ž. 2023. *5 prednosti in slabosti e-bralnikov, ki jih mora poznati vsak.*
<https://www.student.si/zabava/knjiga/5-prednosti-in-slabosti-e-bralnikov-ki-jih-mora-poznati-vsak/?cn-reloaded=1> (16. 12. 2023).

ZAHVALA

Najprej se iskreno se zahvaljujema najini mentorici mag. Barbari Turinek za vodenje in usmerjanje, pomoč, podporo in spodbudo pri izdelavi raziskovalne naloge.

Zahvala gre tudi učiteljici slovenščine Ani Brigiti Grobelnik, ki je najino raziskovalno nalogo lektorirala, učiteljici Ani Velički za pregled angleškega prevoda in knjižničarki Andreji Stvarnik za opravljen intervju.

Zahvaljujema se tudi družinskim članom za spodbudo pri nastajanju raziskovalne naloge ter vsem anketirancem, ki so si vzeli čas in rešili anketo.

PRILOGE

INTERVJU

V torek, 16. 1. 2024, sva ob 12.30 obiskali Mestno knjižnico Šoštanj, kjer sva opravili intervju s knjižničarko gospo Andrejo Stvarnik.

Kaj so za vas prednosti in slabosti e-knjig?

Prednosti e-knjige so, da jih lažje prenašamo s seboj, da ni zamudnine... Slabost pa je zame, ker je ne morem držati v rokah.

Kako bi primerjali doživetje z e-knjigo in knjigo v tiskani obliki?

Jaz sem samo enkrat brala e-knjigo in mi ni bilo všeč. Pri tiskani knjigi pa je čisto drugače, ker jo lahko primeš v roke, ko jo listaš. Mislim, da imajo tudi mladi raje knjigo v tiskani obliki.

Kako bi vi odreagirali, če bi nehali izdelovati knjige v tiskani obliki?

Verjetno bi se prilagodila, vendar bi bila žalostna. Verjetno bi še vedno posegala po tistih starih knjigah.

Kakšno je vaše mnenje o ceni e-knjige?

Nimam mnenja, ker delam v knjižnici, kjer so knjige dostopne brezplačno, tako še nikoli nisem plačala e-knjige.

Ali je v knjižnici zanimanje za e-knjige?

Ja. Vsako leto več. Čeprav opažamo, da ko ponudimo mladim bralcem e- knjigo za domače branje ali bralno značko, se vseeno odločijo in rajši počakajo, da preberejo knjigo v tiskani obliki.

Ko ponudite mladim e-knjigo, ko zmanjka knjig v tiskani obliki, koliko se jih odloči zanjo?

Zelo malo. Mi ponudimo, ampak še vedno rezervirajo knjigo v tiskani obliki. Če je prepozno, se potem morajo odločiti za e-knjigo, vendar še vedno bi raje imeli knjigo v tiskani obliki.

Zaradi česa se mladi zanimajo za e-knjige?

Tega pa ne vem. Večinoma se za e-knjige odločajo starejši, ko gredo na dopust, še posebej na letalo, kjer je določena teža prtljage.

Ali delate tudi v velenjski knjižnici? Ali je tam več zanimanja za e-knjige?

Tudi. V Šoštanju sem bolj redko, ampak v tem času še nisem zasledila, da bi si kdo želel izposoditi e-knjigo, v Velenju pa je to kar pogosto. Nekateri imajo raje e-knjigo, ker si lahko prilagodijo velikost pisave, še posebej starejši.

Hvala vam za pogovor.

ANKETA

Pozdravljeni!

Sva Eva in Patricija iz 8. razreda OŠ Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj in delava raziskovalno nalogo o e-knjigah. Zanima naju, kaj meniš o tem. V ta namen sva pripravili kratko anketo in te prosiva, da jo izpolniš. Anketa je anonimna. Hvala za tvoje odgovore.

Q1 - Spol

Moški

Ženski

Q2 - Kateri razred obiskuješ?

7.

8.

9.

Q3 - Katero šolo obiskuješ?

Osnovna šola Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj.

Osnovna šola Livada.

Osnovna šola Šalek.

Osnovna šola Mihe Pintarja Toleda.

Osnovna šola Antona Aškerca.

Osnovna šola Gorica.

Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki.

Osnovna šola Gustava Šiliha Velenje.

Drugo:

Q4 - Ali rad/-a bereš?

Da.

Ne.

Q5 - Ali veš, kaj je e-knjiga?

Da.

Ne.

Sem že slišal zanjo.

Q6 - Ali si že prebral/-a e-knjigo?

Da.

Ne.

Če je pri Q6 odgovor Ne...

Q7 - Zakaj ne?

Ker se mi ne da.

Ker imam težave z dostopom.

Ker na računalniku rajši igram video igre.

Ni mi potrebno.

Drugo:

Če je pri Q6 odgovor Ne...

Q8 - Ali bi jo prebral, če bi imel možnost?

Da.

Ne.

Ne vem.

Če je pri Q6 odgovor Ja...

Q9 - Kako se ti je zdelo?

Prosim, napiši:

Q10 - Če si prebral/-a knjigo v tiskani in e-obliki, katera ti je ljubša?

Knjiga v tiskani obliki.

E-knjiga.

Obe.

Nobena.

Q11 - Ali si prebral/-a e-knjigo, ker ni bilo več knjig v tiskani obliki, ti si jo pa nujno moral/-a prebrati?

Da.

Ne.

Nisem prebral/-a e-knjige.

Q12 - Ali veš, kje si lahko sposodiš e-knjigo?

Možnih je več odgovorov

Biblos

Sbiblos

eAsistent

Cobiss

Drugo:

Q13 - Ali bi ti bilo všeč, če ...

	Zelo bi mi bilo všeč	Všeč bi mi bilo	Seeno mi je	Ne bi mi bilo všeč	Grozno bi mi bilo
... če bi morali e-knjige brati za domače branje?					
... če bi morali e-knjige brati za bralno značko?					
... če bi nehali izdelovati knjige v tiskani obliki?					

Q14 - Kako si izvedel/-a za e-knjigo? (Možnih je več odgovorov.)

Povedali so mi prijatelji.

V šoli.

Povedali so mi starši.

Drugo (Prosim, napiši.):

Q15 - Tako kot moramo kupiti knjige v tiskani obliki, moramo kupiti tudi e-knjige.

Kakšno je tvoje mnenje o tem, da je cena obeh knjig enaka, pa čeprav se za e-knjigo ne porabi toliko materiala kot pri knjigi v tiskani obliki?

Ne moti me.

Ne zdi se mi v redu.

Drugo (Prosim, napiši.):

Q16 - Ali si že kdaj kupil/-a ali si izposodil/-a e-knjigo?

Da, kupil in izposodil.

Samo kupil.

Samo izposodil.

Nič od naštetega.

Q17 - Ali misliš, da so e-knjige prednost ali slabost?

Mislim, da imajo e-knjige veliko prednosti, ker so prijaznejše do okolja, ne potrebuješ toliko prostora za shranjevanje, lahko si jih sposodiš kadarkoli ...

Mislim, da imajo e-knjige veliko slabosti, ker vplivajo na zdravje, so problemi pri nalaganju ...

Mislim, da imajo e-knjige tako prednosti kot slabosti.

Ne, vem.

Q18 - Ali boš v prihodnje bral/-a e-knjige?

Da, bom.

Ne vem še.

Ne, ne bom.

Q19 - Ali misliš da so e-knjige naša prihodnost?

Da.

Ne vem.

Ne.